

**R. P. Georgii de Rhodes Avenionensis S. J. disputationum
theologiae scholasticae tomus ...**

Rhodes, Georges de

Lugduni, 1661

Qvæstio II. De cognitione quidditatis & essentiæ Diuinæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-81987](https://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:hbz:466:1-81987)

Eiam potissimum eternitate generationum probatur ens a se.

Secundò admisso etiam vltro aeternitate generationum, probo totam collectionem debere pendere ab aliquo primo esse: illud ens est a se, quod non habet ullam causam extra se, sed tota collectio entium ab alio vt sic non haberet causam extra se, ergo illa tota collectio esset vere ens a se.

Deinde implicat vt ens ab alio, sit totum, & adaequatum fundamentum totius esse; nam illud quod necessariò concipitur habere prius non esse quam esse, non potest esse adaequatum fundamentum totius esse; alioquin totum esse fundaretur in non esse, sed tota collectio entium ab alio prius concipitur non esse quam esse, ergo implicat vt illa sit adaequatum fundamentum totius esse.

Denique quamvis generationes eo modo essent eternae, necesse tamen esset admittere finem aliquem ultimum, ad quem ita singula dirigantur, vt non possint vltius ordinari: ergo datur primum ens, & primum agens cuius actio vltius nequeat dirigi. Anteced. 1. 2. ostendetur euidenter; quia si essent infiniti fines, vana esset omnis appetitio, quia nemo illos fines posset assequi, neque appetitus quiescere vnuquam posset. Deinde illi fines infiniti deberent posse cognosci simul, aut successiū, quod patet esse impossibile. Imo nullus omnino esset finis, nam vbi omnia sunt media nullus est finis, sed omnes fines intermedij sunt media; ergo inter eos nullus est finis. Denique idem ostendit naturalis appetitus beatitudinis saltem naturalis, in qua homo penitus satietur, & quiescat. Nam ille vanus esse nullo modo potest, esset autem omnino vanus si nullum daretur ens primum & infinitum. Nam illud solum (vt prima secunda probatum est) esse potest hominis obiectiva beatitudo cum alia nulla res satiare possit infinitum appetitum hominis nisi posse esset perfecta bona perfectissimi, vt probat Philosophus 1. & 10. Ethicorum.

§. IV.

IV. DEMONSTRATIO.

Dari vniuersalem aliquam causam intelligentem, & perfectissimam.

Aspectus vniuersi Deum demonstrat. **H**actenus ad inquirendum Deum, rationis Iudicio vbi sumus, nunc sensibus ipsis propè teneri potest: est enim aspectus ipse vniuersi euidentissima Demonstratio supremi opificis rerum omnium vt disertè docet S. Iustinus q. 61. ad gentes. Sicut picturæ præstantissima aspectus, infallibiliter arguit existentiam pictoris peritissimi, nauis gubernatio in medio mari, nauicrum experientem. Et cætera huiusmodi quæ prosequuntur mirabiliter S. Patres, præfertim Athanasius 1. contra gentiles. Chrysostomus orat. 6. & 10. ad populum. Theodoretus orationibus 10. de prouidentia. Nazianzenus oratione 34. S. Thomas contra gentes. Damascenus 1. 1. cap. 3. & ex recentioribus Theologis, Molina hic art. 3. Lessius libro auroeo de prouidentia Numinis. Petavius tom. 1. 1. 1. cap. 1. & 2. Theophilus Raynaudus, & alij passim.

Primo ex effectibus naturalibus argumentum (vt dixi,) suppediat insolubile, mirabilis totius vniuersi machina, in qua sunt quatuor euidenter ostendentia ipsum Deum. Rerum singularum pulchritudo eximia, & perfectio, varietas & innumerabilis multitudine, dispositio & ordo: denique Constans & nunquam definens perentium rerum perennitas & duratio, horum vnum quisquis serio aspiciet, imo si attendat minimam earum rerum quas cernimus speciem, inueniet sine dubio manifestum Deum. Quæro enim si videoas Homeris poëma tam eleganter compositum, si tabellam, si domum si rotatile horolo-

Tom. I.

gium, potes: putare nullam eorum omnium esse causam, mente præditam ac intelligentiam, que illa ex cogitarit, formarit, digeferit. Nunquid dices fortitudi illa sic potuisse coalescere, aut stultus non sit qui persuadere sibi hoc potuerit. Et mundi machinam, tam mirabilem, tam variam, tam ordinatam, tam constantem, & definitam, erit aliquis cui perspicuum sit caruisse artifice rationali ac intelligenti. Corpus v. g. hominis imo minimæ formicæ tot habet partes, vt nullus adeò peritus inueniri possit artifex qui hoc fabricari posset. Inueni hominem qui muscam, culicem, formicam formare cum omnibus partibus suis possit, nunquid si hoc aliquis posset ille pictores omnes, omnes Polycletos, omnes artifices superaret ingenio, arte, felicitate: ergo manifestum est non posse illa exsistere sine artifice intelligenti, quantumvis naturæ vi fiant, necesse sanè est interuenire manum intelligentem: & hic est quem vocamus, & si cæci non sumus, quem vbiique in omnibus manifeste videmus, Deum. Sume videlicet exquisitum aliquod opus artis, horologium cum dentatis rotulis, campanula, indice, non negas nec negare potes laborasse in eo intelligentiam, & corpus hominis, vbi tot ossa, tot nerui, tot fibra, tot humores, tot venæ, adeò mirabiliter fabricata: infera, ligata, intextæ sunt: dices cæcam naturam, sine ratione vila elaborasse. Næ, qui hoc dixerit cæcus est sine ratione, ac intelligentia: pulchrè Tertull. 1. contr. Marcionem cap. 10. Deum, ait, habere testimonia torum quod sumus, & in quo sumus. Philo 1. 1. de Monarchia, cognoscendorum opificum (inquit) indicia sunt opera ipsa, &c.

Secundò ab effectibus naturalibus transire licet, ad opera supernaturalia quibus fit euidenter credibile Deum esse. Sic enim argumentor: si fuerunt aliqua ab initio prophetica prænuntiationes rerum futurorum: si fuerint opera miraculosa naturæ omnem vim excedentia: si malorum supplicia qua manifeste iudicent prouidentiam, certè illa non possunt esse nisi a Deo. Hæc autem num: aliquis sanè mentis homo negare potest. Qui scripturas legerit, aut historias omni fide dignas audierit, concludo cum Nazianzeno orat. 2. de Theologia, nimis præpostorum, & absurdum illum esse, qui nec naturalibus argumentis imo non sibi credit, & etiam inuitus Deum esse insiciatur: Ego sanè his consideratis attentiùs quæ possum conuictus omnino afferere posse video, Deum esse credo, scio, video.

Ex effectibus naturalibus demonstratur Deus.

QVÆSTIO II.

De cognitione quidditatis, & Essentie Diuina. q. 3.

Dixi hactenus Deum esse; nunc difficultius est explicare quid ille sit. Magnum quid, maiusque quam cogitari possit Numen est (inquit Laetantius 1. 6. cap. 24.) cuius nec virtus estimari possit, nec magnitudo perspici, nec principium comprehendendi, ita vt cum ad eum mentis humana intentio, & accumen & memoria peruererit, quasi subductus, & consumptis omnibus viis, sublîstat, hæreat, deficiat, &c. rationemque reddit Nazianzenus orat. 34. quia creatura, licet ostendat liquido Deum quod an sit, deficit tamen ostendentes eum, quod ad quid sit: si quis enim (inquit Dionysius Epist. 1. ad Caium) Deum vidit, & cognovit quod vidit, non Deum vidit sed aliud quid extra Deum. Sed vt aliquo tamen modo verum conceptum formemus Dei, & intelligamus pro modo humanae mentis quidditatem hanc magnam, mirabilem, omnia continentem & superantem tria videntur dicenda. Primo quænam sunt prædicta vni-

Creatura ostendunt an sit; non quid sit Deus.

B acutissima

10 Disput. I. De Deo. Quæst. II. Seçt. I.

uersalissima quibus Deus differt primò à creaturis. Secundò quænam sit ratio, & differentia constitutiva Essentia diuinæ; ex qua colligi poterit. Tertiò conceptus adæquatus & definitio integra essentia diuinæ ac effari quodammodo, quod scimus esse ineffabile quid est Deus.

SECTIO I.

Quenam sint predicata vniuersalissima quibus Deus primò differt à creaturis.

Prædicata
Deo &
Creaturis
commu-
nia.

Certum est primò quædam esse prædicta vniuersalissima quæ ita conueniant Deo, ut sint communia ipsi cum creaturis; est enim substantia, quia omne accidens est imperfæctissimum, & alio eget, in quo suffertetur, Deus autem summè perfectus est, & vt dicam postea basis est omnium, est substantia completa, quia est totum esse, neque ordinari potest ad compositionem totius vel essentialis, vel integralis; deberet enim vel recipere quod repugnat puritati actus, vel recipi quod repugnat infinitati. Est spiritialis, quia omne corpus componitur ex partibus, quod stare non potest cum simplicitate: est viuens & intellectuus, quia illæ sunt perfections simplices, quare nulla Deo deesse potest.

Quinque
prædicata
quibus
Deus dif-
fert à
Creaturis.

Certum est secundò esse quinque potissimum prædicata quæ ita immediatè diuidunt ens ut per illa Deus differat primò à creaturis, & significari videntur omnia quando dicitur ipsum esse. Primò enim significatur quod Deus est ens per essentiam id est existens essentialiter, atque adeò simpliciter necessarium. Secundò quod Deus est ens à se omnino independens, & improductum. Tertiò quod Deus sit esse simpliciter infinitum, atque adeò vniuersum esse. Quartò quod sit esse simplicissimum & purissimum. Quintò quod Deus sit esse primarium fundamentale, ac radicale, Basis nimurum & fundamentum totius esse.

§. I.

An & quomodo Deus sit ens per essentiam.

Triplex
ratio in
opposi-
tum.

Ratio dubitandi est primò quia ens per essentiam dicitur illud de cuius essentia & quidditatuo conceptus est existere; illud non ita est proprium Deo, ut non conueniat etiam creaturis: ergo non est proprium Deo quod sit ens per essentiam. prob. minor nam existentia est de conceptu quidditatuo creaturæ, si existentia & essentia creaturæ identificantur non solum realiter sed etiam formaliter, & per conceptum; sed identificatur etiam per conceptum, alioqui daretur processus infinitus in formalitatibus nam hæc formalitas existentia est ens, ergo habet essentiam, & qua distinguitur & rursum existentia illa remans habet essentiam, & qua distinguitur, & sic in infinitum. Deinde, illa formalitas quæ est existentia, & non essentia, est verè possibilis & realis; ergo quando concipitur formalitas, essentia ut possibilis, & realis concipitur necessariò illa formalitas existentia. Denique illa formalitas essentia possibilis & realis, est actu existens; ergo quando concipitur formalitas existentia concipitur etiam formalitas essentia.

Secundò actualis existentia, est saltem de conceptu actualis essentia creatæ: ergo essentia actualis est ens per essentiam.

Tertiò perfectiones multæ sunt in Deo quæ pos sunt concipi non concepta existentia; nam attributum unum potest sine alio concipi; ergo potest etiam concipi non concepta existentia saltem distinctè.

Dico primò Deus verè ac propriè dicitur ens per essentiam.

Primò enim sic indicat illud exodi vbi Deus nomen suum declarans, appellat se, qui est, illud autem nihil magis significare potest quā cens existens essentialiter & ita intellexere Athanasius orat. contra Idola vbi Deum vocat ipsam essentiam, Philo libro quod deterius, &c. ait, *solum Deum stare in essentia*. Nazianzenus & Damascenus Deum vocant *pelagus essentia interminum*. Deinde ratio evidens est, quia illud est ens per essentiam de cuius conceptu essentiali, est ipsum existere; sed de conceptu formalis existentia diuinæ omniumque quæ sunt in Deo est existentia actualis: ergo Deus est ens per essentiam. Probatur minor: Deus est ens à se, vel causaliter ita ut se ipsum producat, vel formaliter, ita ut existentia sit eius essentia, non primum, quia sic Deus se ipsum produceret: ergo est à se formaliter, quo sensu dixit Nazianzenus orat. 32. quod essentia Dei est ipsum eius esse, & Hilarius l. 7. de Trinitate, quod esse non est accidens Deo, sed subsistens veritas.

Secundò illud est esse per essentiam, quod est totum suum esse, seu quod non est tale per aliquid quod sit extra eius essentiam, sed se ipso est quidquid est: Dens se ipso est, quidquid est, alioquin non esset ens à se sed ab alio à se, non esset ens purissimum, quia esset in eo aliquid, quod reciperet: aliquid quod reciperetur. Denique non esset ens simplicissimum, quia esset in eo compositio. Vnde merito dixit Origenes, *Deus non est substantia participans, quia magis participatur quam participat*.

Ad primam dictum est olim in Metaphysica essentiam, & existentiam, in creatis distinguunt conceptu; alioquin creatura essentialiter existeret. Neque datur progressus infinitus formalitatum, quia quoties fit progressus ad aliquid eiusdem rationis semper est sustinendum in primo quo, quando concipitur essentia possibilis & realis, concipitur formalitas illa ut existentia possibilis concedo; concipitur ut est actualis nego: sed haec in Metaphysica fusæ ac clarè soluta sunt.

Ad secundam distinguuntur antecedens. Actualis existentia est de conceptu essentia actualis, reduplicatiuè ut actualis concedo: specificatiuè sumptuè nego, ens per essentiam non est illud quod est existens reduplicatiuè ut existens, sed quod specificatiuè non potest non existere.

Ad tertiam Respond. nihil esse prolus in Deo quod non includat saltem confusè ipsam existentiam actualem, alioquin non esset ens à se, sed ab alio, de distinctione Attributorum postea video.

§. II.

An & quomodo Deus sit ens à se.

Ratio dubitandi est primò quia ut Deus sit ens à se, debet esse productus à se; nam ens à se, dubitatio. illud est, quod opponitur enti ab alio sed ens ab alio est illud quod est productum ab alio; ergo ens à se, illud est quod à se ipso productum est; quod evidenter est absurdum.

Secundò illud non est ens à se, quod est saltem virtualiter ab alio à quo distinguitur saltem ratione; sed attributa sunt ab essentia saltem virtualiter, & ab ea ratione distinguuntur, ergo attributa non sunt à se; ergo totum quod est in Deo non est à se.

Tertiò saltem personalitates non sunt à se; nam filius est à patre, à quo est distinctus realiter, spiratio passiva non est à se, &c.

Dico secundò Deus est verè ac propriè ipsum esse; Deus est quia est ens à se, non positiuè quod causa sit sui esse, ens à se sed negatiuè quod nullam habeat causam sui negatiuè. esse, sed omnino sit independens ab omni causa.

Primo

Ex scri-
ptura
ostendit
quod
deus est
ens per
essentiam
sue essen-
tialiter
existens.

Altera
probatio
ex aliis
atributis
Dei. Deus
est totum
suum esse.

In Creatis
essentia &
existen-
tia ratione
distingua-
tur.

1. Enim ita *Deum* vocant patres. *Cyrillus* v.g. l. 3. de Trinit. vocat *ens incasatum*. *Paschasius* l. de *Spiritu sancto fintem fluminis suis*. *Numenius* apud *Eusebium*, l. i. i. *præparat*. c. 6. *Deum* vocat *ipsum esse absque origine*. *Phæbadius*, l. *contra Arianos*, *ens quod quidquid est sibi debet*. *Cyrillus* l. i. in *Iulianum illud quod ipsum omnia, quod unum, quod ipsum ex se ipso*, & apud *Laetantium* l. i. c. 6. & 7. *ex mente Sybillæ*, *imò & ipsius Apollinis* dicitur *Deus ἀριστός, ἀπετελεσθεντός, ἀποτελεσθεντός, ἀποτελεσθεντός, & ratio est*: quia *Deus* est *primum esse*, *basis & fundamentum totius esse*; ergo non potest pendere ab alio esse; est esse ut statim dicam *infinitum perfectum*, & *illimitatum ergo propria illi est independentia quæ summa est perfectionis*. Et denique *Deus* est *actuale purissimum, & simplicissimum*, ergo non potest esse per actionem alterius; alioquin esset in potentia obiectiva, estque in eam rem optima ratio *Aristotelis* 2. cœli textu 63, ci quod optimè se habet nihil actione opus est, quia est *ipsum id cuius gratiæ*.

Deus non est ens à se positiuè, propositus non est ens à se positiuè, batur; quia si esset à se positiuè, deberet esse causa sui ipsius, vel effectuæ, vel formalis, non primum, quia vt rectè docet *Anselmus* c. 28. *Monologij* nihil per se ipsum fieri potest; quidquid enim sit, posterius est eo per quod sit, & nihil posterius est se ipso: non secundum quia causa formalis propriè dicta differt ab effectu, estque illo prior, abstractior, & independentior, nihil autem est in *Deo*, quod sit eo prius, abstractius, & magis independens: ergo non est in *Deo* propria causa formalis; sed ad summum metaphorica, & secundum nostrum modum intelligendi, nam quia in *Deo* est essentia quæ solet concipi tanquam forma rei, idè aliquando scriptura & patres formam *Deo* tribuunt, qui cum in forma *Dei* esset, idest in essentia.

Deus nullam habet causam. Ad primam patet ex dictis *Deum* nullo modo esse à se positiuè, ac effectuè atque adeò, neque sui causam esse; sed dici à se, negatiuè quia nullam habet causam, formaliter tamen est à se quatenus per essentiam suam est totum, quod est: opponitur autem enti ab alio, quia ens ab alio habet causam, ens autem à se nullam habet causam.

Attributa Dei sunt entia à se. Ad secundam Resp. attributa non habere causam ullam realem, sed formaliter existere à se, sicut secundum nostrum modum intelligendi, sint ab essentia virtualiter, nam cum ente à se non pugnat causa virtualis, significat enim tantum, quod si haberent causam, non haberent nisi essentiam.

Personalitates sunt entia à se. Ad tertiam Resp. personalitates licet principium habeant originis à quo verè præluncuntur, esse tamen entia à se, quia non sunt ab alio quod sit earum causa; nam vt unum cauerit alterum, oportet vt habeat naturam ab eo distinctam, persona autem productæ in *Deo* habent eandem naturam cum producente, atque adeò sunt ab alio qui sit, *alius*, non qui sit *aliud*, id est ab alio in persona, non ab alio in natura.

§. III.

An & quomodo Deus sit totum esse uniuersaliter simè ac infinitè. q. 4. & 7.

Triplex difficultas contra diuinam infinitatem. R atio dubitandi primo est: quia si *Deus* est totum esse, ergo extra *Deum* nihil est; quia nihil est extra totum. Quemadmodum si omnia possibilia existerent actu sequeretur omnino quod nihil amplius esset possibile: imò si *Deus* est certum aliquod & determinatum individuum, non potest esse omne individuum, neque totum ens. Denique si daretur corpus aliquod infinitum, & immensum, esset impossibile quodvis aliud corpus, ergo si *Deus* est infinitus, &c.

2. Non probatur *Deum* esse infinitum essentialiter, nisi quia entia creabilia sunt infinita; sed illa probatio nulla est, quia non ostenditur infinita multitudine entium possibilium, si enim *Atheus* dicat illa esse finito numero, non erit facile illum conuincere. Deinde illa possibilia non sunt infinita nisi syncategorematice; ergo ex iis non probatur *Dei* potentiam esse categoricam infinitam. Denique ignis etiam si producere possit ignes plures & plures in infinitum non est infinitus categoricam, aut syncategorematice, ergo neque *Deus* erit infinitus etiam si producere possit plura semper & plura.

3. Eadem ferè argumenta quæ probant implicare infinitum in extensione numero & intensione probant implicare infinitatem essentialiæ in *Deo* ratione cuius replet omnem locum, superat omnem numerum, continet gradus omnes perfectionis.

Dico 3. *Deus* est verè ac propriè *ipsum esse*, totum, *illimitatum & infinitum simpliciter in omni genere entis, & perfectionis tum intensius tum extensius.*

1. Quod *Deus* sit totum esse vniuersalissimè habetur ex scripturis *Exodi* 33. *Ostendam tibi omne bonum*, quod explicans *Augustinus* tolle hoc, & tolle illud, *bonum hoc, & bonum illud, & vide bonum si potes, non alio bono bonum sed bonum omnis boni*. *Ioannis* 1. *Quod factum est in ipso vita erat, quia*, inquit *Ambrosius*, *omnia in ipso constant*. *Roman. 11. Ex ipso & per ipsum, & in ipso sunt omnia*. Deinde mirabiliter idem exaggerant sancti Patres *Dionysius* c. 1. de diuinis non minibus. *Vniuersa simpliciter & incircumscripientur in se ipso anticipantur, & iterum Deum esse omnia quæ sunt & nihil eorum quæ sunt*, c. 3. *Deus est omnia uirice secundum excellentiam uirius unitatis, in quo omnia sunt coniuncta & superna, & praesentia essentialiter, &c. c. 5. Deus non quolibet modo est ens, sed simpliciter & incircumscripientur, totum esse pariter in se ambit, & preambit, superapprehendens*, optimè *Clemens Alexandrinus*, l. i. *pædagogi*, c. 9. *Deus est omnia, & omnia Deus*. *Nazianzenus* oratione in natalitia, *vniuersum esse in se ipso, nunquam incepit, nunquam desistit, etiam complexus, tanquam immensum aliquod pelagus essentia & alibi, tu unius, tu omnia, tu nihil rerum: solus innominalis & omninomius*, imò & *Parmenides* apud *Plotinum* *Deum, vocat, unum omnia*.

Ratio autem est: quia illud quod est radix fundamentum, & primaria causa totius realitatis, possibilis, & actualitatis à se distinctæ, continet necessariò perfectionem omnem realem, & possibilem, atque adeò est totum esse, & omnis perfectionis: *Deus* est fundamentum, & radix totius esse realis, possibilis, & actualis à se distincti (vt statim dicam) ergo *Deus* est omnis perfectionis; & totum esse, vt amplius dicam scit. 3. vbi etiam dicam de modo quo *Deus* essentialiter, & formaliter continet omnem perfectionem, satis nunc est dicere cogitandam primò esse in *Deo* vt causa, amplitudinem totam entis, ac proinde omne id quod intellectu Angelico vel etiam diuino cogitari potest per modum entis, *ibi* (inquit *Lessius*) *infiniū mundi, infinita species Angelorum, infinita nationes populorum, &c. Continentur*, videlicet hæc in *Dei* essentia vt radice, in *sapientia* vt idea, in *omnipotentia* vt causa effectuæ. Secundò *Deum* ita esse illa omnia vt nihil eorum sit, sed ipse solus illis omnibus simul sumptis infinitè maior, nobilior, pulchrior, excellentior, imò quod hæc omnia *Deo* comparata sint instar puncti: imò instar nihil, *omnes gentes in conspectu tuo quasi non sint*.

2. Quod *Deus* sit ens infinitum simpliciter, & essentialiter, adeò vt in omni genere entis non habeat ullum terminum suæ perfectionis, sed vterius semper, & vterius progrediendo, nunquam liceat siste-

Probatas
diuina in
finitas ex
scripturis.

Probatur
ex patris
bus.

re, nec assignare ultimam perfectionem neque ultimum gradum singularum: hoc (inquam) scripturæ vtriusque testamenti Clamant inquit Theodoreetus in epitome diuinorum decretorum c. 1. *Magnitudinis eius non est fixa, magnus, & non habet finem, excelsus, & immensus.* Suffragantur patres Damascenus l. 1. c. 4. *infinita diuinitas, & incomprehensibilis, hoc solum eius comprehensibile, infinita, & incomprehensibilitas.* Sanctus Maximus apud Cyparissiotam Decade 8. c. 4. *Quomodo, non obstat humana mens infinitum boratatis pelagus, & Decade 10. c. 10. infinitus Dei supra quantum infinita, infinitus fons infinitatis.* Hermes citatus ab August. l. 5. de hæresib. c. 3. *Deus, inquit, plenissimus omnium bonorum essentia diuina circa stabilem actum, nullius egenum, infinitum superabundanter porrigitem possidet.*

Infinitas
Dei prob-
batur ex
omnipo-
tentia.

Ratio tamen videtur difficultis quæ ducitur tum ex ratione omnipotentiae diuinae, tum ex ratione primi esse; illa enim potentia est infinita simpliciter in ratione potentia quæ potest producere plura & plura, perfectiora, & perfectiora in infinitum; si enim exhaustiri nunquam potest est infinita, nunquam autem exhaustiri poterit, si producere semper possit plura, & plura, huiusmodi est Dei potentia; ergo est infinita. Probatur minor; Deus potest producere plura & plura, perfectiora, & perfectiora in infinitum, si plura illa & perfectiora non implicent contradictionem, non implicent autem; quia unus effectus perfectus non negat perfectionem alterius effectus, & dato quolibet effectu perfectissimo, possum sine contradictione cogitare perfectiorem effectum, ergo Deus potest illos producere, quia ut dixi, esse unius non implicat contradictionem cum esse alterius. Confirmatur quia intellectus qui cognoscit simul infinita est infinitus; sed intellectus diuinus cognoscit simul cogitationes omnes Angelorum quæ tota aeternitate, sine dubio erunt infinitæ, ergo est infinitus, in hinc constat res possibles non esse finitas.

Deus est
infinitus
quia est
primum
esse.

Deinde illud quod est primum esse continet necessariò totum esse possibile, cum sit prima eius radix; sed totum illud esse possibile, infinitum est; nulla enim est perfectio finita quæ non sit excoquibilis alia major, cum perfectio minor, non neget maiorem & minor numerus etiam vltiorem numerum non neget: ergo primum esse infinitum est. Neque soluitur argumentum si dicatur infinitos quidem effectus esse producibilis, si causa detur quæ illos producatur, non ostendit autem quod Deus possit illos omnes producere: Non valet, inquam, quia illud quod est radix, & fundamentum totius possibilitez, & realitez omnium effectuum, producibilium potest producere omnes effectus producibilis, sed Deus cum sit esse primum & radicale, est fundamentum possibilitez omnium effectuum producibilium; quia ut ostendit totum esse contingens, & dependens, debet fundari, & radicari in ente necessario & a se: ergo Deus potest producere omne producibile.

Malè pro-
batur infi-
nititas ex
affinitate.

Ab aliis probatur infinitas Dei ex affinitate; Quia (inquit) quidquid limitatur per suam causam, limitatur: ens autem à se non habet causam idque illimitatum necessariò est, sed hoc sectione sequenti ostendetur nihil concludere, alias probationes diuinae infinitatis excoquitarunt Aureolus in 1. distinet. 43. a. 1. Scotus in primum d. 2. q. 2. S. Thom. 1. p. q. 7. art. 1. quæ subtilis sunt sed sane difficiles, placet tamen ratio illa. Scoti quæ ducitur ex ratione vltimi finis, quia quod est finis in quo voluntas quiescere debet finitum esse non potest, altera etiam quæ ducitur ex via eminentia; nam omni finito potest dari maius, nihil autem potest dari maius eo quod est supra omnia.

Ad primam Resp. Deum non ita esse totum esse, vt sit aggregatum omnium entium; nam sic reuera extra Deum nihil esset, si autem totum esse significet nullā esse perfectionem in tota latitudine ipsius esse, quæ non sit in Deo, non sequitur quod extra Deum nihil sit, si omnia possibilia existent actu nihil omnino esse possibile; quia illud esset aggregatum omnium possibilium; Deus non est aggregatum omnium entium, sed tantum nullus est perfectio quæ in ipso non sit; & quæ non sit: si esset aliud corpus vndeque infinitum & immensum esset tamen possibile aliud corpus quod penetraretur cum illo.

Ad secundam Respon. satis ostensum esse infinita esse possibilia, & quomodo ex his probetur infinitas categorematica potentia à qua produci possunt infinita syncategorematicè, id est plura semper, & plura: illa potentia finita non est actu, quæ nunquam exhaustiri potest, ignis non est infinitus quia successiū producere potest plures, & plures ignes æquales; esset autem infinitus si posset producere plures & plures perfectiores, & perfectiores in infinitum: hoc autem conuenit prima causa.

Ad tertiam Resp. negando, iisdem argumentis, probari posse impossibilitatem infiniti essentialis, & increati, quibus probatur impossibilitas infiniti creati quod examinare modò non vacat, sed ex physica peti debet.

§. IV.

An & quomodo Deus sit ens simplicissimum, & actus purus. q. 3.

Ratio dubitandi primum est; quia esse simplicissimum, & summè vnum significat illud in quo nulla prorsus est compositio, in Deo necessariò est aliqua compositio saltem rationis; nam attributa concipiuntur, vt aliquid adueniens essentia, & saltem est in Deo pluralitas personarum: ergo non est summè simplex.

Contra
simplici-
tatem Dei
tria facere
videntur.

2. Deus non est ens summè simplex, si sint in Deo actus intellectus & voluntatis omnino contingentes, & qui potuerunt non esse; nam illi sunt extra eius essentiam. Certum est, esse in Deo multas cognitiones, & decretalia libera, & quæ potuerunt non esse; ergo Deus non est ens summè simplex.

3. Actus purus significat esse illud adeò simplex, & infinitum, vt excludat omnem potentiam praesertim receptiū, in Deo est potentia non solum transiuncta operativa, sed etiam immanenter, quæ receptiū etiam est, nam in Deo est intellectus & voluntas: inquit in Deo potentia generativa ad intra, illa est operativa, & receptiū vt patet: ergo est in Deo potentia receptiū, atque adeò non est purus actus omnem excludens potentiam recipiendi.

Dico 4. Deus est summè simplex excludens omnem prorsus compositionem & actus summè purus excludens omnem potentiam tum obiectiū, tum receptiū.

Deum esse
summè
simplicem
probatur tri-
plex ratio.

1. Ergo, summam Dei simplicitatem expertem, partium & compositionis cuiuslibet realis antequam probem, explicare possumus ex partibus multipliciter. August. l. 1. c. 1. ciuit. cap. 10. *quod habet, hoc totum est: fīo, ait Paschalius, l. de Spiritu sancto, nībī habet sed omnia est.* Boëthius l. de Trinitate, *Non est hoc, atque hoc, sed tantum est hoc, illud verò est id, quod est & pulcherrimum, & fortissimum quia nullo nititur.* Bernardus l. 5. de consideratione c. 7. *nībī in se, nīsī se habet.* Cum ergo intelligis Deum esse summè simplicem, intellige nullam esse in Deo compositionem, vel physicant ex partibus essentialibus, aut integrantibus, ex subiecto & forma, aut accidentibus: vel metaphysicam ex esse,

esse & essentia ex natura & hypostasi, in modo ex genere & differentia atque a deo nullas in Deo esse partes, nulla accidentia, nullos modos, sed unicam, summam indivisibilem essentiam, qua tamen realiter in modo & formaliter sit omnia ut posse dicam. In simplicibus substantiis (inquit Cyrilus lib. 1. in Ioannem) nihil est prater ipsas.

Prima ratio S. Thomas quia Deus est ipsum esse. Probatur autem simplicitas illa Dei, variis rationibus, quas habet S. Thomas, prima est quia Deus est ipsum esse, sed quod est ipsum esse, necessario est summam simplex, ergo Deus est summam simplex. Probatur min. illud est summam simplex ubi non est subiectum recipiens & forma recepta, sed sola forma, concretum, & abstractum habens & habitum: sed quando aliquid est ipsum esse, idem in eo est forma, & recipiens aut habens ipsam formam, idem est abstractum, & concretum; nam ipsum esse dicitur id quod non est habens esse, sed ipsummet suum esse quod habet, ita ut se ipso concretum & abstractum sit, ubi scilicet forma non differt ab habente ipsam, ergo id quod est ipsum esse, est summam simplex: eo quod nihil sit quam esse subsistens, irreceptum & summam unum: *Divina substantia* (inquit Augustinus, sententia 366.) quod habet, est, ac per hoc, non sic habet scientiam ut aliud sit illi scientia quam scit, & essentia quam est, sed utrumque unum. Prosper contra collatorem, *virtus principalius Deus est, cui non est aliud habere virtutem quam esse virtutem*. Plotinus Enneade 5.1.3.c.9. Deum nihil possidere, sed esse omnia que in eo sunt.

Seconda ratio quia Deus est ens a se. Altera ratio est; quia Deus totus est a se: ergo est simplicissimus. *Si ex ipsa sunt omnia* (inquit Richardus a S. Victore l. 1. de Trinitate c. 12. & 13.) nec ipsa quidem est nisi a seipso; ergo omnis essentia, omnis sapientia, omnis potentia, ipsemet est, & Faustus Regiensis epist. 5. idem illo simplex quia nihil ei ex accidenti largitate collatum est; qui ex se subsistit, aliunde nihil sumptus, id est id quod totum est a se, non potest habere partes vel formam receptam, vel modum; quia esset tale per illas partes, per illam formam, per illum modum, non autem esset tale a se, id est per essentiam sed per aliud a se.

Tertia & optima probatio huius summae simplicitatis, est infinitas per essentiam, ut optimè ratiocinatur Hilarius, quod Deus simplex sit, quia sufficientissimus sibi est, & ex se ipso totus perfectus: si enim essentia illa est infinita, & totum esse, nihil in Deo est praeter illam, cum illa sit totum esse ac omnis perfectio. Deinde si est infinita essentia Dei, nihil cogitari perfectius eam potest; si autem cogitari nihil perfectius eam potest, nulla in Deo est forma recepta. Quia quod dat alteri esse tale, perfectius est tale, quam subiectum cui dat esse tale, anima v.g. perfectius est aliquid tale, quam corpus cui dat vivere. *Quid est Deus* (inquit Bernardus l. 5. de considerat. c. 7.) quo nihil melius cogitari potest, si approbas non oportet assentiaris esse aliquid, quod Deus sit, & quod Deus non sit, hoc enim sine dubio melius, quomodo non melius Deo si Deus non est, quod dat Deo ut sit.

Ex hac Dei simplicitate sic probata; sequitur in Deo nullas esse partes ut dixi: vel essentiales materiam, & formam, vel integrantes, atque a deo Deum non esse corpus; quia nimirum est ens perfectissimum; quia est ens primum; quia est infinitus omnia peruidens, si autem esset corpus omnia excluderet loco, ut argumentatur recte Nazianzenus orat. 34. Deinde non esse in Deo subiectum ullum recipiens, & formam; non concretum diversum ab abstracto, atque a deo Deum esse sapientem, & sapientiam, bonum & bonitatem, ut dicetur amplius q. 3.

Deum esse actum primum. 2. Quod Deus ita sit purus actus ut excludat omnem potentiam, non auctiunam sed primò receptiunam, eadē rationes probant; quia est ens per essentiam,

infinitum & irreceptum ut satis probatum est. *Quid quid in summo bono est* (inquit Richardus a S. Victore l. 2. de Trinitate. c. 17.) vere & summa unum est; nec ibi aliud & aliud esse potest, sed idem ipsum est totum quod est, deinde quod non habeat potentiam obiectiunam ratione cuius transire possit a non esse ad esse, patet, quia est per essentiam, & infinitum, & necessarium.

Ad primam Resp. nullam esse in Deo compositionem realem, de compositione rationis, & virtutis attributorum, & essentiae dicetur q. 3. vbi constabit attributa, non esse neque concipi debere ut accidentia, sed ut essentiam sumptam inadäquatè secundum conceptus confusos, per longa plures sunt, sed nullam habent compositionem realem; nam inter se sunt vere plures sine illa compositione; cum essentia vero non habent compositionem, cum ab ea non distinguantur nisi virtualiter.

Ad secundam Resp. nullos esse actus in Deo contingentes secundum entitatem, sed tantum secundum terminationem, quod est magnum in Deo arcanum explicandum postea fuisius.

Ad tertiam dicetur etiam postea nullam esse potentiam in Deo immanenter operatiuam quae non sit formaliter actus secundus; in actu enim puro implicat actus primus immanens qui dicit necessario receptionem actus secundi quod idem dicendum est, de potentia generativa immanente; nam illa est in Deo vere ac propriè, & est tantum actus secundus, sed illa, ut ostendam, non est receptio ipsius termini producendi, quia cum sit intellectio, vel volitio actualis essentiae prout determinata per relationem personae producentis, non concipitur per modum actus primi recipientis.

§. V.

An & quomodo Deus sit esse primum, fontale, ac radicale.

Ratio dubitandi primò est; quia deitas non potest esse fundamentum, & radix totius esse, nisi sit etiam radix, & fundamentum sui ipsius, sed non potest esse fundamentum sui ipsius; ergo non est radix totius esse.

Deum non esse radix totius esse.

2. Non potest probari, quod Deus sit radix totius esse nisi ex independentia, sed attributa, & persona diuina sunt independentia, & tamen non sunt radix totius esse: ergo non probatur quod Deus sit radix totius esse.

3. Deus dicitur radix & fundamentum totius esse; quia est causa primaria & principium totius possibilis & actualitatis, hoc autem fallim esse sic demonstro. Deus non est huiusmodi principium totius possibilis, si creatura non dicatur possibilis radicaliter per ordinem ad essentiam, id est, & omnipotentiam diuinam, sed prius concipiatur possibilis quam concipiatur cum tali ordine; sed creatura prius concipiatur possibilis ut docetur in metaphysica, per id quod in suo conceptu non includat repugnantiam affirmationem scilicet, & negationem, ordo autem ad Deum est aliquid posterius illa possibilitate: ergo deitas non est prima causa possibilis radicalis.

Dico 5. Deus vere ac propriè dici potest esse primum, fontale, ac radicale tanquam prima ratio, radix, & basis totius esse, ratio qua probatur, radix est qua nascitur, basis in qua recumbit omnis realitas, omnis possibilis, omnis actualitas, quae non est formaliter ipsa deitas.

Deus est primum esse seu basis omnium.

Primo enim ita intelligunt sè patres quod Deus sit ipsum esse Synesius in hymnis Deum appellat, *basim, radicem, & semen eniūm*. Damascenus l. 1. fidei cap. 8. appellat Deum, *ipsammet essentiam ut pote quae*

B 3 nec

nec esse suum, nec quidquam eorum, quod est, ab alio habeat, verum ipsa potius, iis que vitam habent vita, sive que sunt, essentia, sive que ratione utuntur, rationis scaturio sit. Eximiè Dionysius cap. 4. de diuinis nominibus Deum appellat, *substantiale bonum & substantiam ipsius boni*, id est, ut explicat S. Maximus, *basim & fundamentum ipsius boni*. Et cap. 5. *nihil est cuius non sit substantia ipsius per se esse*, additque *participatione illius, omnia esse, sicut participatione albedinis omnia sunt alba*. Hinc Bernardus serm. 4. in Cantica Deum, ait, *esse rerum omnium esse non materiale, sed causale*.

Ratio autem euidens est; quia nihil dici potest ipsum esse, nisi id quod ita est radix totius esse, ut ab ipso participari & deriuari debeat omne aliud esse quod non est ipsum; nam v. g. illud est albedo, quod necessariè participat omne quod est album. Explicat optimè Philosophus 2. Metaphysicæ textu 3. quia inter multa quæ participant aliquam perfectionem illud, quod aliis omnibus causa est, ut illam participant, maximè tale dicendum est. Deinde quia, vt dixi, necessè est ut totum esse dependens & poten- tiale, fundetur, & radicetur in ente à se, actuali, & necessario.

Deus est
fundamen-
tum
totius esse
à se distin-
cti.

Attributa
causam
habent
virtualem.

Deus est
prima ra-
dix totius
realitatis
potius.

Ad primam Resp. deitatem esse radicem & fundamen-
tum totius esse à se distincti vel realiter vel for-
maliter: realiter ut est esse Creaturæ: formaliter ut
diuina Personæ, ac Attributa.

Ad secundam Resp. distinguendo maiorem. Deitas non probatur esse primum esse, nisi quia est à se, omnem excludens causam tum realem, tum virtualem concedo, omnem excludens causam realem nego. Attributa non habent quidem causam realem sed habent tamen causam virtualem per quam pro-
bantur.

Ad tertiam Resp. ex his quæ in Metaphysica latè dixi. Nullam esse realitatem, & possibiliter pos-
sibilitatem cuius Deus non sit fundamentum, & radix: possibiliter autem negantia, quæ non est aliud quæ non repugnantia, nihil opus est ut Deus sit prima radix. Sed hæc alibi non enim placet alibi tra-
tata huic attexere.

SECTIO III.

Quanam sit propria differentia constitutiva Deitatis.

Explícatis prædicatis illis diuinis, quæ sunt no-
tissima, & deum sine dubio distinguunt à Crea-
turis; sequitur difficultima controverbia de primo
constitutivo & primo distinctivo Deitatis (quam vo-
camus in Creaturis differentiam constitutivam) quam
ut tradam clarissime.

Certum est primò differentiam essentiale con-
stitutivam naturæ alicuius in vniuersum, vocari ra-
tionem illam specialem per quam aliquid primò
constitutitur in tali esse, & per quam primò differt à
quolibet alio. In creatis propriè vocamus differen-
tiā constitutivam, rationem quæ ita contrahit ge-
nus, ut neque includatur in eius conceptu, neque il-
lum includat. Huiusmodi differentiam certum est
nullam esse posse in Deo, quia quæcumque ratio-
nem assignes constitutivam deitatis, illa semper in-
cludet rationes omnes genericas, & in illis etiam in-
cludetur, alioquin ut sapè dixi, Deus non esset in-
finitus per essentiam, neque se ipso esset totum quod
est, sed daretur in eo aliquid recipiens & receptum,
sicut ergo Deus propter infinitatem & simplicitatem
non potest esse sub vero vlo & proprio genere
vniuoco, sic neque potest habere propriam differen-
tiā; quia illa neque includeret genus neque in
eo includeretur quod ut dixi est impossibile. Igitur

eatenus tantum differentiam Dei vocamus, quatenus distinguit primò deitatem ab omni eo quod non est essentia diuina; vnde fit ut constitutat il-
lam primò in ratione deitatis, vocatúque propriè
ab Apostolo *forma Dei*, hoc est, character proprius
deitatis, quo dignoscitur, & constitutur ipse Deus,
quia est essentia integra Dei metaphysicè considerata
propter analogicè conuenit cum eo quod in creatis ef-
fentia vocatur.

**qualsi dif-
ferentia
est possit
in Deo.**

**Differen-
tia Dei
est esse
prima, pro-
pria, &
adæquata.**

Certum est secundò rationem illam constitutivam Dei, ut sit propria eius differentia debere omnino habere tria in quibus cum differentiis creatis conuenit; debet enim esse propria, esse prima, esse adæquata. Primò esse debet propria essentia; quia per illam essentia diuina debet differre ab omnibus quæ non sunt essentia diuina; non enim satis est quod per eam differat deitas à creaturis, sed differre quoque debet ab attributis, & à personalitatibus. Secundò debet esse prima; quia ipsa non debet fluere ab alia vlla perfectione propriæ Deo, & ab ea fluere alia omnia debent quæ sunt in Deo: sicut rationale dicitur primum constitutivum hominis; quia non fluat ab alia perfectione hominis, & ab ea fluunt quæcumque sunt propria hominis, quia scilicet essentiam rei vocamus id quod est prima radix propriae omnium. Denique debet esse adæquata, quia debet formaliter continere totum quod est de conceptu quidditatiuo talis essentia.

Cum ergo differentiam Dei hoc loco quæstiuimus, intelligitur nomine *differentia*, ratio illa quæ nec est communis, nec secundaria, sed inter perfectiones Deo proprias, illa quæ ita est omnium prima, ut ab illa reliquæ omnes fluant ipsa vero non fluat ab vlla alia. Hoc est enim quod vocamus Dei essentiam & propriam quidditatem metaphysicè consideratam qui vocatur primus conceptus Dei. Potest videlicet deitas vel physicè considerari secundum omnia quæ includit, vel metaphysicè, prout est essentia, seu ratio primò constitutiva, & primò distinctiva à qua rationes alia omnes fluunt. Hæc est inquam differentia Dei quam inuestigamus, & primò, querimus vtrum illa sit ratio aseitatis, & independentiæ ab omni causa seu esse per essentiam. Secundo vtrum sit intellectio infinita per essentiam. Tertio vtrum sit infinitas per essentiam: Nam illas video celebriores inter theologos esse sententias, ex quarum notitia facile de aliis omnibus erit iudicium.

§. I.

Vtrum esse per essentiam, & à se, sit differentia Dei, & primus eius conceptus.

Mirabile sanè hoc est in Deo, quod se ipsum to-
tum sibi soli debeat, non autem vlla causa vel
formaliter, vel finaliter, vel effectuæ, & hanc eximiam
Dei nobilitatem, multis recentioribus placet esse ra-
tionem illam primariam deitatis à qua fluant alia
omnia quæ in Deo sunt.

Ratio autem dubitandi est; quia ratio entis à se
est propria deitatis, est prima, est adæquata, quas di-
xi else conditions ad veram differentiam, requi-
ritas. Primò ergo probatur quod sit deitati propria:
illa perfectio est Dei propria, & distinctiva deitatis
ab omni alio quod non est deitas, quæ neque conuenit creaturis, neque attributis, aut personalitatibus diuinis; else à se prout negat omnem
causam & realem, & virtualem non conuenit creaturis,
quæ habent causam realem, neque attributis quæ
habent causam virtualem: ergo esse à se distinguunt
essentiam Dei ab omni alio. Confirmatur nam esse
dependens seu esse ab alio, est differentia constitutiva
creaturæ, nomen enim *creatura*, non aliud sonat quæ
dependet.

**Aseitas est
est per-
fici-
cio Dei
propria.**

dependentiam; ergo esse à se, seu independens est differentia constitutiva Dei, non enim maior est ratio vnius quam alterius, qua videtur esse ratiocinatio Cyril I. de Trin. c. 3. vbi docet, diuinitatem esse proprium esse Dei, sicut, & creatum esse creaturam.

2. Quod esse à se si primò distinctiuum, in quo est præcipua difficultas probatur: si daretur aliquid prius in Deo quam esse à se, posset assignari aliqua ratio cur Deus sit à se; sed non potest assignari ratio aliqua cur Deus sit à se, sicut non potest dari ratio aliqua cur Deus sit, in modo nihil in Deo potest assignari prius quam esse actu; ergo nihil est prius quam esse à se: Confirm. primò illud est primum quod non potest fluere ab alio, sed esse à se non potest fluere ab alio; si enim fluit ab alio non est à se: ergo esse à se necessari est prima perfectio Dei. Confirm. secundò quia creatura primò constituitur per esse ab alio, hic enim est primus conceptus creaturæ quo nullus est prior, ergo Deus primo constituitur per esse à se: idoque esse à se primo contrahit rationes genericas communes Deo & creaturis, dicitur enim ens, substantia, viuens, incorporea, intellectuia, increata seu à se; in modo prima diuisio entis videtur esse in ens creatum, & increatum.

3. Ab ente à se fluunt nostro modo concipiendi alia omnes perfectiones, præsertim infinitas; nam ideo ens aliquid est illimitatum, quia non habet causam à qua limitetur, sicut enim ex eo quod creatura sit ens ab alio benè sequitur quod sit finita, sic ex eo quod Deus sit ens à se benè lequitur, quod sit infinitus, similiter rectè probatur, quod sit actus purus & ens necessarium, quia est à se sicut probatur quod creatura sit potentialis, & contingens, quia est ab alio quod aperte dixisse videtur. Nyssenus lib. de opificio hominis c. 16. Quod igitur (inquit) natura diuina, & eius qua ad diuinum est conformata discrimen percipi possit, illud in eo perspicies, quod Dei natura est increata, hominum vero per creationem est, hoc deinde discrimen, alia quædam consequuntur. Denique idem illi omnes assertunt, qui essentiam dicunt esse ipsum esse; non enim est pars essentia tantum, ergo est toto essentia.

Dico 1. esse à se seu independentia non est differentia deitatis constitutiva.

Ratio est, quia illa ratio non est prima in Deo, & ab ea non fluunt neque per eam probantur alia perfectiones diuina, ergo esse à se non est ratio essentiae, qua debet esse primum distinctiuum eius. Probo antecedens, illud non est prima radix attributorum per quod non probatur infinitas, simplicitas, sapientia, immensitas, sed per independentiam non probantur illa quatuor, ergo, &c. Probatur minor, infinitas non probatur per esse à se præcisè sumptu, si essentia non limitetur solum ab agente extrinseco, sed se ipsa essentialiter, & intrinsecè limitata esse possit; sed essentia quælibet se ipsa limitata est. Neque probari potest essentiam eo ipso quod causam non habet esse illimitatam, quomodo? enim conuinceres cum qui dicent ens improductum ex suis principiis intrinsecis limitatum esse ad certum genus perfectionis, cum autem queritur à quo limitatum sit illud ens facilè respondetur, se ipso limitatum esse, quia est à se hoc, & non aliud erit: ergo inutila probatio, donec probes ens à se vnum esse, atque adeo fundare totum ens ab alio, quod facere non potest si sit finitum, sed hoc vt vides non probatur per solum ens à se, idem dico de vinitate ac simplicitate Dei, cur enim quod est à se non poterit esse multiplex, & compositum, cur? necessariò erit sapiens & intelligens, sanctum, immensum, &c. ergo ab ente à se non fluunt perfectiones quæ sunt in Deo.

Deinde, si independentia esset prima Dei perfectio

deberet dari aliqua ratio cur ens prius diuidetur in ens à se, & ens ab alio, quam in ens finitum, & infinitum; sed nulla potest afferri ratio, cum multò melius probetur essentia per infinitatem, quam infinitas per essentiam: denique id quod est pura negatio non est primum constitutiuum entis positivum, independentia est pura negatio; si enim dicas illam negationem fundari in aliquo positivo, quod per talem negationem explicetur, sed si fundatur in aliquo positivo iam illa negatio non est prima radix omnium sed illud positivum erit illa prius, & dici debet quale sit positivum quod explicari non potest nisi per negationem, hoc enim gratis dicitur, & de omni negatione dici similiter poterit.

Independentia est pura negatio.

Ad primam Resp. non satis esse quod essentia propria Deo sit, nisi etiam primo sit distinctiva, & positiva, ad confirm. Resp. Creaturam sub formalis conceptu creaturæ significare id quod est ab alio, atque adeo mirum non esse quod constitutatur per dependentiam, cum sub eo conceptu formaliter dicat causam; sed nego hinc sequi quod Deus ut Deus constitutatur per independentiam, quamvis ut est ens à se per illam constitutatur, sequitur enim tantum quod Deus ut ens à se constitutatur per independentiam, sicut creatura ut ens ab alio constitutitur per dependentiam, sed non sequitur quod Deus præcisè ut Deus constitutatur per illam. Deinde negatur etiam paritas, quia entis finiti, & infiniti per ratio non est, cum ens infinitum constitui non possit per aliquid negativum, & per determinatam aliquam perfectiōnem, quæ non sit radix totius perfectiōnis. Cyillus eo loco dicit independentiam, esse propriam Deo; ut enti à se sicut esse creatum est proprium creaturæ ut creaturæ.

Solutio prima difficultas.

Ad secundam Resp. non posse dari rationem cur Deus sit, sed posse dari rationem cur sit à se; nam independentia probatur per infinitatem. Ad primam confirm. Resp. esse à se posse significare, vel ipsam independentiam, vel ens independens, fateor quod ens independens non potest fluere ab alio, nec habere causam, independentiam autem dico fluere posse ab alia perfectione, & habere causam virtualem. Ad secundam confirm. assignata nuper est disparitas inter creaturam, & Deum, fateor enim quod primus conceptus creaturæ reduplicatiè sumptu est esse ab alio, sed conceptus creatura specificatiè sumptu, dicit possibilitatem aliquam sicutem negativam, deinde negatur absolute paritas entis finiti, & infiniti, denique nego quod ens primo diuidatur in ens à se, & ens ab alio, prius enim diuiditur in ens infinitum, & finitum.

Solutio secundæ.

Ad tertiam satis ostensum est infinitatem non probari per independentiam, paritatem autem entis finiti, & infiniti sæpe negau, quia esse ab alio est defectus perfectionis, cui iuncta essentialiter est finitas essentiae, alseitas autem est dumtaxat aliqua certa perfectio quæ non sufficit ad probandam infinitatem; nam ad eam probandam requiruntur multò plura quam ad probandam finitatem; ad probandam finitatem satis est vna imperfectio, ad probandam infinitatem omnis perfectio requiritur. Nyssenus rectè ponit discrimen Dei, & creaturæ quod creatura ut sit differat à Deo per dependentiam, sed neque dicit illud esse primum aut solum discrimen Dei à creaturis.

Solutio tertiae.

Eadēque argumenta probant quod existere per essentiam, actus purus, & simplicitas, non sunt essentia deitatis; quia illa omnia conueniunt omnibus attributis & relationibus, vnde neque sunt propria essentiae diuinae ut sic, neque primo distinctiva, cum probentur per aliquid prius.

Actus purus & simplicitas non sunt essentia deitatis.

§. II.

Essentia est distinctiva ut ab omnibus aliis.

Omnia quæ sunt in Deo fluunt ab esse à se.

Essentia non est Dei differentia essentialis.

Per essentiam non probantur Dei attributa.

S. II.

Vtrum intelligere per essentiam sit ratio constitutiva deitatis.

Exclusa independentia, celebris inter doctores sententia est, qua docet vitam intellectuam perfectissimam, esse differentiam illam Dei quam inquirimus, sed alij volunt actum primum esse rationem hanc deitatis. Albertinus Corollario 14. in prædicamentum ad aliquid. Arrubal. d. 18. c. 4. num. 10. Alij omnem excludentes à Deo actum primum, solam actualem intellectuam substantiam, & infinitam, volunt esse ipsum esse Dei. Suarez d. 30. metaphysic. sect. 11. & 1. 1. de Trinit. num. 16. Herice d. 3. c. 3. Fasolus aliquique post Aureolum, & plures Thomistæ.

Intellectio videtur esse primus concepsus Dei.

Ratio dubitandi primum est, quia eodem modo per rationem nostram assignari debet constitutiuum metaphysicum in Deo, quo videmus illud in naturis creatis assignari, sed constitutiuum cuiuscunq; naturæ create aut creabilis, est gradus eius perfectissimus, alioqui non posset esse radix omnium quæ sunt in tali natura: ergo constitutiuum diuinæ naturæ, est perfectissimus gradus inter eos qui sunt eius proprii: sed perfectissimus inter omnes est gradus vitæ intellectualis; ergo vita intellectuam est essentia Dei propria. Confirm. quia nulla creatura est viuens, & intelligens de cuius conceptu essentiali, vel potius cuius differentia propria non sit vita intellectuam, ergo illa est etiam essentia Dei constitutiuam eo modo quo est propria Deo.

Ex intellectione per essentiam probatur infinitas Dei.

2. Illud, quo probatur infinitas perfectionum quæ sunt in Deo, nostro modo intelligendi, est primum Dei constitutiuum, sed ex intellectione omnium per essentiam probatur quod Deus habeat omnia per essentiam, nam intelligens debet continere obiectum intelligibile, vel realiter, vel intentionaliter, ergo si omnia intelligit per essentiam sequitur necessariò quod sit omnia per essentiam. Confirmatur quia si intellectio non est propria essentia Dei, sequitur hominem non esse imaginem Dei propriam, ex eo præcisè quod est intelligens, inò nec esse magis imaginem Dei quam brutum: consequens est absurdum, & contrarium Augustino 1. 8. 3. questionum quæst. 5. ergo, &c. Maior est certa quia requiritur ad veram rationem imaginis, similitudo secundum propriam rationem specificam; si enim similitudo sufficit secundum rationem genericam, lapis erit etiam imago, quia est substantia.

Verbum non erit filius si per intellectuam non autem Deus non constitutetur.

3. Si intellectio non est propria Dei differentia, sequitur verbum non magis esse filium, quam Spiritum Sanctum. Probatur, tota ratio cur verbum sit filius non autem Spiritus Sanctus, est, quia verbum procedit per intellectuam quæ constituit naturam, & sic procedit formaliter in similitudinem naturæ non autem Spiritus Sanctus, cui non communicatur natura diuina formaliter ut diuina est, cum non communicetur formaliter ut intellectio est: si autem intellectio non sit essentia Dei, tota hæc ratio nulla est: vnde merito Augustinus 1. 6. de Trinitat. Non est (inquit) aliud essentia eius, aliud sapientia eius, cui hoc est esse quod sapientem esse.

Prima ratio probans quod Deus intellectuam non constitutetur.

Dico 2. intellectio substantialis per essentiam quocunque sumatur modo non potest dici prima ratio constitutiuam deitatis.

Ratio est primum quia illa ratio quæ non est prima inter perfectiones Deo proprias, non potest esse primum eius distinctiuum; intellectio non est prima inter perfectiones Deo proprias: quod pro-

batur, illa non potest esse prima perfectio, quæ necessariò presupponit aliam perfectionem priorem, sed intellectio necessariò presupponit perfectionem priorem, cuius est intellectio, inò cum sit intellectio naturæ diuinæ, presupponit etiam naturam diuinam, ergo non est natura diuina. Probatur minor sicut intellectio presupponit ad volitionem, sic natura diuina presupponit ad intellectuam naturæ diuinæ: sed volitio presupponit intellectuam ut aliquid prius ratione, ergo intellectio presupponit naturam diuinam.

Deinde essentia diuina ut sic est primum intelligibile, sed implicat ut intellectio sit primum intelligibile, ergo intellectio non est essentia Dei, maior est omnino certa; nam sicut Deus ut Deus formaliter est primum ens, ita est etiam primum intelligibile. Probatur minor, omnis intellectio prius necessariò est directa quam reflexa, nam reflexa illa dicitur quæ supponit directam, sed si intellectio est primum intelligibile, illa prius esset reflexa quam directa, nam reflexa est illa, quæ cognoscit se ipsum: ergo intellectio non potest esse primum intelligibile, cum etiam omnis cognitio supponat aliquid intelligibile. Neque satisfaciunt Herice, ac Fasolus dum aiunt esse in Deo prædicata quædam generica priora, intellectuam. Nam hoc est dicere deitatem ut sic non est primum intelligibile, atque adeo nec illam est primum ens. Denique illa perfectio non est prima, sed supponit aliam priorem, quæ est dumtaxat operatio, nam operari est posterius quam esse, sed intelligere non est aliud quam agere, ergo necessariò supponit esse.

2. Illa perfectio non est differentia constitutiuam deitatis, ex qua non fluunt omnes perfectiones quæ sunt in Deo, sed ex intellectu non fluunt impenitentia, omnipotencia, simplicitas, quæ sunt omnino impertinentes ad rationem intellectuam, ergo intellectio non est differentia deitatis: inò essentia formaliter infinita de cuius intrinseco conceptu est omnis perfectio, non potest constitui per id quod est perfectio certa & determinata, sed intellectio est perfectio certa, & determinata, ergo non potest per eam constitui essentia Dei quæ formaliter est infinita, & de cuius conceptu est omnis perfectio.

Secunda probatio.

3. Si intellectio per essentiam, vel prout infinita, est differentia Dei; sequitur quod existeret per essentiam, vel infinita, est differentia Dei, non autem intellectio, quod probo: illud solum constituit essentiam Dei, quod contrahit rationem communem Deo, & creaturis; sed per te intellectio communis Deo, & creaturis contrahitur per esse per essentiam aut infinitatem, ergo solum esse per essentiam, & infinita, sunt differentia Dei. Patet enim quod ratio illa quæ est constitutiuam deitatis, non debet constitui per aliquid aliud in esse diuino; nam illud aliud, erit primum distinctiuum, & primum constitutiuum, non autem illud commune.

Tertia probatio.

Ad primum Respond. concedendo quod maxima perfectio quæ rebus creatis, & finitis conuenire potest, sit vita intellectuam, sed nego illam esse maximam perfectionem quæ potest conuenire Deo; nam infinita per essentiam, simplicitas, actus puritas, sunt perfectiones longè maiores intellectuam. In Angelis igitur & homine, cum nihil sic perfectius vita intellectuam, rectè dicitur vitam intellectuam esse illorum differentiam, in Deo non valet hæc ratio cum sit aliquid intellectuam perfectius.

Solutio prime difficultatis.

Ad secundam Respond. negando quod ex intellectu omnium per essentiam, probetur Deum conteneret realiter omnia per essentiam, sed probarur tantum

Solutio secundæ difficultatis.

tantum quod intentionaliter, & representatiue continet omnia per essentiam; nam intelligens non debet continere realiter obiectum intelligibile, sed tantum representationem obiecti intelligibilis; non enim productus obiectum intelligibile, sed producit tantum eius representationem formalem, & intentionalem: igitur intelligens omnia, sit omnia representatiue non realiter.

Ad confirmationem Rsp. codem argumento probari volitionem esse differentiam propriam Dei; quia homo non est imago Dei ratione solius intellectus, sed etiam ratione libertatis. Itaque fateor quod ad rationem perfectissimam imaginis, requiritur similitudo secundum rationem propriam speciei, sed huiusmodi imaginem Deus in rebus creatis non habet. Ad rationem autem imaginis imperfectae sufficit similitudo secundum proprium aliquod attributum cuiusmodi est intellectio & libertas, non sufficit autem similitudo secundum rationem genericam, & transcendentalem, cuiusmodi est ratio entis, & substantiae, in quibus bruta conueniunt cum Deo. Et haec est ratio cur homo magis sit ad imaginem Dei; quia participat attributum aliquod Deo proprium.

Solutio tertie difficultatis. Ad tertiam Rsp. rationem, cur *Verbum* sit *Filius* non autem *Spiritus Sanctus*, non esse quia ex vi processionis communicatur intellectio formaliter, sed quia per intellectum ut principium quasi effectuum communicatur tota natura per viam originis ut patet disput. 6. Augustinus, & alij Patres quando dicunt essentiam Dei esse sapientiam, non aliud volunt quam realem esse identitatem sapientiae cum essentia Dei.

§. III.

Verum infinitas sit propria differentia & essentia Dei.

Explicatio quo modo infinitas esse possit Dei differentia. T ripliciter infinitas Dei dici potest prima ratio constitutens deitatem. Primo infinitas formalis, quae non est aliud quam omnimoda carentia termini, prout denominat essentiam, & omnia illa quae sunt in Deo; est enim infinita Dei essentia, est infinita sapientia, infinita sanctitas. Secundo infinitas materialis est complexio explicita perfectionum omnium; dicit enim actu attributa omnia formaliter & explicite independentiam, simplicitatem, &c. Tertio infinitas radicalis & exiguita, per quam Deus est omnia non formaliter explicita, sed radicaliter, & exiguita, & formaliter implicita. Infinitatem primo modo sumptam esse primam Dei differentiam volunt Toletan. Argentina, Caiet. Secundo modo accipiunt Gillius l.2. tr. 1. c. 14. & sapere videtur iudicare Lessius 1. de Perfect. diuinis, & altero de 50. Dei nominibus.

Prima ratio dubitandi pro infinitate formalis. Ratio dubit. primò est; quia si essentia Dei est infinita formaliter, vt est essentia, necesse omnino est vt infinitas formalis, sit propria eius ratio; sed essentia diuina, per se ipsam vt essentia est seclusis aliis omnibus est infinita: ergo infinitas formalis est propria eius ratio. Probatur minor, essentia diuina vt sic est formaliter perfectissima, ergo est formaliter infinitam esse perfectissimum est esse infinitum. Deinde diuina essentia non est infinita per aliquid superadditum, ergo est per se ipsam formaliter infinita. Confirmatur quia essentia in sua perfectione quidditatem infinita constitui debet, primò per aliquid quod importet formaliter illam infinitatem; sed sola infinitas formalis illam importat: ergo, &c.

Secunda ratio dubitandi contra infinitatem materialis. Secundò si complexio totius perfectionis seu infinitas est essentia Deitatis; sequitur quod nullum in Deo est attributum quod absurdum est immo cum queritur essentia Deitatis, queritur quænam sit perfectio singularis in Deo, quæ ita est omnium prima,

vt ab ipsa fluant omnes aliae, ipsa vero ab alia prior non fluat, sed infinitas illa materialis non est aliqua singularis perfectio, sed est omnis perfectio, unde argumentor: omnis perfectio non est prima perfectio à qua fluunt aliae sed differentia primò constituens Deum, est prima perfectio à qua fluunt aliae, ergo omnis perfectio non est differentia prima Dei.

Tertio illud quod fluit ab aliquo alio priore per quod probatur, non est primum Dei constitutuum, infinitas quocunque modo sumatur, probatur vel per esse independens vel per esse primum & radicale: ergo non est primum Dei constitutuum. Probatur minor esse primum, & fundamentum totius esse non potest probari per aliquid prius, alioqui non est primum radicale fundamentum totius esse; ergo esse primum & radicale probat omnia quæ sunt in Deo. Confirmatur non est maior ratio cur ens prius diuidatur in ens finitum, & infinitum, quam in ens à se & ab alio, in ens per essentiam, & ens per participationem; ergo non est primum Dei constitutuum. Denique infinitas essentiae est negatio, sed negatio non potest esse constitutua Dei ut dixi.

Dico tertio primum constitutuum deitatis, non est infinitas actualis explicata sive illa sumatur formaliter: sive sumatur materialiter.

Prima pars de infinite formalis probatur à Gillio, Suarez, Arrubale, Fasolo; quia id quod supponit essentiam plenè constitutam, non est primum constitutuum deitatis; infinitas essentiae supponit essentiam Dei plenè constitutam, quod probo. Illud quod non est forma, quæ essentia simpliciter est, sed id quo essentia certo aliquo modo est, supponit essentiam constitutam; nam quod est modus rei, est posterius ipsa re; sed infinitas ipsius essentiae, non est forma, quæ essentia simpliciter est, sed id quo essentia certo aliquo modo est, sive modus quidam essentiae; ergo infinitas essentiae sumpta formaliter supponit essentiam constitutam. Maior est nota; quia prius est rem esse, quam illo modo esse, verbi gratia, finitas quantitatis non est essentia ipsius quantitatis, quia est modus adueniens quantitati iam constituta. Similiter infinitas sapientiae presupponit sapientiam constitutam qui est eius modus, & quantitas. Probatur ergo minor. Sicut se habet finitas vel infinitas quantitatis, ad quantitatem, finitas vel infinitas sapientiae ad sapientiam, sic se habet infinitas essentiae ad essentiam, sed infinitas quantitatis est modus supponens quantitatem iam constitutam, idem dico de sapientia, ergo infinitas essentiae presupponit essentiam constitutam. Probatur minor infinitas sapientiae id est modus sapientiae, quia significat Sapientiam ita perfectam ut sit sine vlo termino; sed infinitas essentiae, seu radicis attributorum, significat essentiam esse ita perfectam, ut sit sine vlo termino; ergo infinitas essentiae eodem modo se habet, quo se habet infinitas sapientiae respectu sapientiae. Denique infinitas sumpta formaliter, non est aliud quam negatio termini, ergo non potest esse constitutua rei positiva perfectissima.

Secunda pars de infinite materiali videtur esse infinitas contra Gillium, Lessium, & alios, probatur autem primò, quia differentia constitutua deitatis est prima ratio quam concipimus in Deo, & à qua fluunt aliae omnes; sed omnis perfectio non est tantum prima perfectio, sed includit etiam perfectiones quæ fluunt ab aliis, ergo differentia Dei essentialis non est omnis perfectio. Deinde non potest negari esse in Deo perfectiones quasdam attributales, quæ probantur per alias priores tanquam per causas virtuales, illæ non sunt prima ratio essentiae, ergo non omnis perfectio est essentia Dei formaliter, quis? enim negat volitionem esse posteriorem intellectu, immensi-

Tertia difficultas.

Infinitas formalis non est Dei differentia.

18 Disput. I. De Deo, Quæst. II. Sect. II.

tatem probari per immutabilitatem, ergo illæ perfectiones non pertinent ad primum Dei constitutiuum. Denique constitutiuum deitatis prout concipitur sub præcisio conceptu essentiæ, differt à constitutiuo Dei secundum omnia qua realiter, & adæquatè includit; nam vt dixi, Deitas potest sumi vel adæquatè, ac Physicè prout est à parte rei, vel inadæquatè ac Metaphysicè, prout significat id quod est primus conceptus Dei, seu id quod concipitur vt prima perfectione Dei à qua aliæ fluunt sed conceptus adæquatus Dei vt est à parte rei est omnis perfectione, ergo ille non est conceptus deitatis, vt concipitur præcisè vt prima perfectione Dei.

Propria
Dei diffe-
rentia.

Dico quartæ differentia constitutiuia deitatis prout sumitur sub conceptu præcisio essentiæ, est infinitas sive vniuersalitas perfectionis, exiguitua, radicalis, & formalis implicita; adeo vt prima & essentia ratio deitatis sit esse omnia per essentiam radicaliter, & exiguitè aut etiam formaliter implicitè. Conceptus vero adæquatus Dei prout est à parte rei sit esse actu, realiter & formaliter explicitè, omnia per essentiam. Ita interpretor omnes illos qui volunt differentiam istam non esse aliud quam ipsum, esse, quia non intelligunt aliud quam vniuersalitatem, & complexionem totius esse. Deinde illos qui aiunt essentiam Dei esse infinitatem.

Probatur
ex Scrip-
tura &
Patribus.

Prima ergo pars de primo constitutiuo deitatis probatur primò ex celeberrimo illo Scripturæ loco vbi Deus dicitur ipsum esse; nam quod est proprium Dei nomen, est differentia eius propria, sed esse, quod est proprium Dei nomen, significat totum esse vniuersalissimum, & illimitatum, vt supra ostendebam ex variis patribus; nam quod est ipsum esse, non potest excludere nullum esse, sed quod non excludit nullum esse, est totum esse, ergo id quod est ipsum esse, necessariò, vt sic, est totum esse. Deinde ita ferè semper loquuntur Patres quoties sic loquuntur de Deo vt dicant illum esse omnia. Dionys. cap. 3, de nominib. diuinis, *Dicitur unum quia est omnia unum*, Athenagoras in Apologia pro Christianis *Deus est sibi omnia*. Minutius in Octauio *Deus est sibi ipse pro mundo*. Hinc refert Eugubinus lib. 3. cap. 8. Deum vocatum ab antiquis Philosophis fuisse *et omnia vniuersum*. Confirmatur nam prout significat differentiam Dei propriam non est esse independens, esse necessarium, esse per essentiam, ergo est esse vniuersum.

Infinitas
radicalis
est Deo
propria, &
primus
Dei con-
ceptus.

Secundo illa est Dei differentia & essentia, qua propria est Deo, est prima, est adæquata, huiusmodi est infinitas quam proposui, ergo illa est propria Dei differentia. Primò quod propria deitatis sit, infinitas patet, quia neque creaturis, neque attributis, neque personalitatibus conuenire potest vniuersa perfectione formalis implicita, exiguitua, & radicalis, vt est per se notum. Deinde quod illa sit prima ratio, & primus conceptus quem formare debemus de Deo probatur, quia ille nec est independentia, nec existentia per essentiam, nec intellectio, neque aliquid aliud, vt probauit, ergo est infinitas ista, & vniuersalitas perfectionis. Deinde illud à quo fluunt omnes perfectiones qua sunt in Deo, est id, quo primum constituitur essentia diuina, sed ab infinitate radicali, seu ab exigentia omnis perfectionis fluunt omnes perfectiones; nam infinitas actualis, seu explicita complexio omnis perfectionis fluit ab exigentia omnis perfectionis, sicut discursuum actualis fluit ab exigentia discursus qua dicitur esse differentia hominis, ergo illa exigentia omnis perfectionis est prima Dei differentia. Confirmatur nam illud est primum, ante quod nihil est, sed nihil potest esse prius omni perfectione radicali, alioqui non accipit omnes perfectiones, ergo, exigentia illa radicalis est prima.

Neque dicas retorqueri posse argumentum, nam sicut omnis perfectio non est prima, cum aliquæ sint perfectiones qua fluunt ab aliis, sic exigentia perfectionum qua fluunt ab aliis non potest esse omnium prima; ergo non pertinet ad rationem constitutiuum qua debet esse omnium prima.

Retorqueri potest argumentum.

Respondetur: omnem perfectionem consideratam distributiuè, ac separatim ab aliis non posse dici omnium primam vt rectè probat argumentum: at vero si sumatur collectiuè, ac coniunctim prout facit unicum conceptum simplicissimum exiguum omnium, tunc omnis perfectio est omnium prima, quia non dividitur in plures conceptus in quibus singula perfectiones distinctè considerantur, sed est unus conceptus simplicissimus confusè solùm continens omnes perfectiones etiam secundarias & hæc est essentia deitatis.

Refellitur oppositio.

Denique quod illa ratio etiam sit adæquata essentia divina patet, quia nihil esse potest in se secum Deo, quod non sit inclusum in exiguum totius perfectionis, vnde à priori probatur affectio; nam ratio formalis essentiæ qua per se ipsam est infinita, non potest esse singularis aliqua perfectio, sed necessario debet esse omnis perfectio, alia qui essentia illa non est per se ipsam, infinita, sed per aliquid aliud extraneum essentiæ; Dei essentia per se ipsam est infinita, alioqui Deus non est infinitus per essentiam: ergo ratio constitutiuia essentiæ diuina non est singularis aliqua perfectio, sed omnis perfectio.

Ratio à priori.

Secunda pars de conceptu adæquato deitatis vt est in se à parte rei probatur iisdem testimonis & argumentis satisque constat ex dictis sect. 1. de infinitate Dei, patet autem ex dicendis quæst. sequenti vbi magis ostendetur quomodo essentia Dei contineat attributa omnia.

Ad primam Respondeatur disting. minorem: essentia Dei considerata Physicè & adæquatè, vt est à parte rei, est formaliter, & distinctè se ipsa infinita concedo, essentia Dei Metaphysicè considerata prout significat primum Dei constitutiuum est per se ipsam infinita formaliter & distinctè nego; quia, vt sic, est solùm radicaliter, & confusè infinita vt patet ex quæst. sequenti ad confirmationem eadem responsio est.

Solutio primæ du-
bitationis.

Ad secundā Resp. eo arguento rectè probari, quod infinitas materialis actualis, non est differentia Dei, quia significat primum Dei constitutiuum. Nego autem absolute perfectionem aliquam singularē & determinatam esse posse primum constitutiuum essentiæ, qua per se ipsam est infinita in omni genere, vt satis videor probasse; nam illud non est infinitum per essentiam, quod est infinitum per aliquid extraneum essentiæ. Imo si velis perfectionem aliquam specialem, illa est exigere omnem perfectionem. Nam hoc esse potest aliquid determinatum. Quod additur omnem perfectionem, non esse primam, iam solutum est, omnis perfectio formaliter & distinctè sumpta concedo, sumpta radicaliter & confusè nego.

Solutio se-
condæ du-
bitationis.

Ad tertiam Resp. infinitatem nullo modo probari per independentiam, vt probatum est. Est primum & radicale totius esse à se distincti probat infinitatem tanquam à posteriori non tanquam à priori. Quia prius est Deum esse absolute in se ipso, quam esse respectuè ad alia à se, sed esse primum & productiuum totius esse possibilis, est aliquid respectiuum, esse autem infinitum in se, seu esse omnia, est conceptus absolutus; ergo prius est Deum esse in se ipso omnia, quam esse primam radicem totius esse possibilis à se distincti. Imo prius est Deum esse omnia, quam posse producere omnia vt pater. Quando autem dicitur, primo esse, nihil esse prius, soluitur sicut dixi prius de independentia. Nam esse primum

Solutio
tertiae.

rum, vel significat primitatem essendi, & sic infinitas radicalis est illa prior: vel significat illud ens quod est omnium primum, seu quod haber primitatem essendi, & hoc concedo nihil habere prius.

Ad confirm. Resp. ens diuidi prius in finitum, & infinitum quam in ens a se & ens ab alio. Quia independentia ut ostendi, probatur per infinitum, illam autem non probat. Fateor infinitum formalem esse negationem, sed infinitum materialem, & radicalem eo modo quo exposita est, patet esse omnino positivam.

Dei propria definitio. Colliges ex his quænam esse possit vera & adæquata Dei definitio, & quid magnum ac mirabile obiicere menti debeas, cum Deum audis aut cogitas, qui est omnia per essentiam seu omne magnum, omne pulchrum, omne bonum. Omnis vita, omnis sapientia, omnis sanctitas, omnis suauitas. Sed quomodo: est omnia sine limitatione vlla tum intensiue, tum extensiue, vide quænam hoc latè pateat. Quia est infinitum, omni genere sine compositione vlla; quia est simplicissimus, & vniuersus; est enim una indubibilissima essentia quæ est sapientia, vita, potentia, omnia vnicæ. Vide quænam hoc sit augustum. Sine dependentia, quia est a se totum quod est: sine contingenti, quia est ens necessarium & per essentiam: sine potentialitate quia est ens summè actualis: sine mutatione quia est ens immutabile: sine socio quia est vnicum & tamen sine solitudine quia in eo inquit Augustinus tractat. 39. in Ioannem, *Et numerus est & numerus non est.* Vbique quia est immensus: semper, quia aeternus: formaliter, quia est radix & principium omnis possibilitatis, *In ipso* (inquit S. Dionylius cap. 4. de nominibus diuinis) *est omne principium, exemplare, finale, efficiens, formale, elementare, & simpliciter omne principium.* Breuius dixeris cum codem Dionylius, *ἀντοτελές, ἵπτενες, ὑπερβλέψοντες*, cum Nazianzeno, *Unus, omnia, nihil.* Vel certe cum codem. *Hoc est Deus quod cum dicitur non potest dici, cum estimatur non potest estimari, cum definitur ipsa definitione crescit.*

QVÆSTIO III.

De cognitione qualis, & quantus sit Deus.

Magnitudo Dei.

Magnitudo infinita diuini esse, hanc solam habet cognitionem, non cognosci, ut recte ait S. Maximus in centuriis. Sed ex eo tamen quod dictum est colligi aliquatenus potest, quid magnum, & extimum sit Deus supra omnem estimationem, & admirationem, & amorem; erit autem hoc manifestius adhuc ex attributis, quæ circumstant essentiam nostro modo concipiendi; sed eorum tamen confidatio, quia esse posset infinita, & in Metaphysica delibata est. Satis erit de illis, primò dicere vniuersim, quomodo contineantur in essentia. Secundò quomodo ab ea, & a se inuicem distinguantur. Tertiò, quomodo de essentia & de se inuicem prædiceruntur. Quartò in particulari, quomodo diuidantur & quænam sint.

SECTIO I.

An & quomodo essentia Dei contineat attributa.

Sunt in Deo attributa.

Certum est primò esse aliqua in Deo attributa; nam quamvis non sit in Deo, nisi vna, indubibilis, & simplicissima essentia, nostro tamen modo concipiendi, cogitare in eo licet multas perfectiones, veluti manentes ab essentia, & respondentes cum proportione creatis proprietatibus, quæ tamen nullo modo sunt accidentia, sed perfectiones

Tom. I.

prositus substancialis. Hæc enim sunt quæ vocantur communiter Attributa, & ab antiquis patribus præfertim Dionyso, dicta sunt *Dei Nomina*, alij appellant perfectiones secundarias, quod nostro intelligendi modo supponant essentiam.

Certum est secundò recte definiri Attributum, est perfectio simplex ab essentia diuina manans per modum proprietatis. Non enim omnis perfectio etiam secundaria dici potest Attributum, sed requiritur, primò ut sit perfectio simpliciter simplex, nam ea quæ non sunt in Deo nisi eminenter non dicuntur Attributa; deinde debet concipi, tanquam aliquid adjacens essentia; si enim substantiæ prædicetur non est Attributum, quia non respondet proprietatibus quæ manant ab essentia creata.

Definitio attributi.

Certum est tertio perfectiones quæ sunt in Deo alias esse simpliciter simplices, alias esse perfectiones secundum quid. Perfectio simplex dicitur quæ melior est ipsa, quam non ipsa, id est quæ non est incomposita cum vlla perfectione maiori, vel æquali, v.g. vita, sapientia, iustitia, (sunt perfectiones simplices,) quia non negant in subiecto, in quo sunt, perfectiōnem vllam maiorem, vel etiam æqualem. Perfectiones secundum quid, ea sunt iuxta communem vsum Theologorum, quæ non sunt meliores ipsa, quam non ipsa. Id est quæ non possunt esse in subiecto eodem, cum aliqua perfectione maiori, aut æquali, v.g. esse hominem, est aliqua perfectio, sed excludens a subiecto perfectionem Angeli. His positis.

Difficultas est de modo quo essentia continet Attributa, in modo & omnem omnino perfectionem. Et primò quomodo realiter in se ipsa omnia continet Attributa & omnem perfectionem possibilis. Secundò vtrum etiam formaliter & essentialiter in suo conceptu, & Physico, & Metaphysico, includat Attributa illa, & omnem omnino perfectionem.

§. I.

An & quomodo essentia Dei realiter includat attributa, & omnem prositus perfectionem.

Sæpè dictum est, superius, ita Deum esse, ut sit totum esse, & hoc esse, nomen eius proprium, nunc tota difficultas est quomodo perfectiones illæ omnes sive simplices, sive tatum secundum quid sunt in Deo, vtrum formaliter, an verò eminenter. Tunc aliqua perfectio formaliter exsistit in aliquo subiecto, quando secundum propriam suam rationem, & definitiōnem affirmari potest de illo. Quo modo intellectus formaliter est in homine. Eminenter autem quando secundum propriam suam definitionem affirmari non potest de illo subiecto, sed tamen exsistit in illo, modo quodam nobiliori.

Status difficultatis.

Ratio ergo dubit. primò est, quia perfectiones creatæ quæcumque illæ sint, semper habent annexam aliquam imperfectionem; sunt enim omnino limitatae, sed simplices perfectiones sunt perfectiones creatæ, ergo illæ formaliter non sunt in Deo. Vnde Dionylius ait illas ita de Deo affirmari ut magis negentur, & per superlationem prædiceruntur; est enim Deus super per vita, super substantia, &c.

Quadruplex ratio in oppositum.

Secundò Essentia Dei non continet essentiam hominis, nisi quia vel est illa perfectior & sic Angelus eminenter contineret infinita entia corporea; vel quia producere illam potest, & hoc est omnipotētiam esse quæ omnia continet non autem essentiam; dicere autem quod illa continet in sua scientia, in qua repræsentatur, valde Metaphoricum est, alioqui homo contineret, quæcumque videret.

Tertiò si creaturæ sunt in Deo, sequitur verè à Vviecleo dictum esse quod omnis creatura est, & potest dici Deus, & contra, quod Deus est quælibet creatura

C 2 tura